

LANDSKAPETS
Fastighetsverk

Anvisningar
för

SKÖTSELN AV

LANDSKAPETS SKOGSFÄSTIGHETER

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Förvaltning av landskapets skogar	1
2. Resurser	1
3. Målsättning	1
4. Verksamhetsplan och uppföljning av verksamheten.....	1
4.1. Budget.....	1
4.2. Årsberättelse	1
5. Projektplanering.....	1
5.1. Skogsbruksplanering	1
5.2. Virkesförsäljning	2
5.3. Avverkningsplanering	2
5.3.1. Allmänt	2
5.3.2. Anmälan	2
5.3.3. Drivningstidpunkt.....	2
5.3.4. Bekämpning av rotröta	2
5.3.5. Uttag av energived	3
5.4. Skogsförnyelse	3
5.4.1. Förnyelsesätt.....	3
5.4.2. Markberedning	3
5.4.3. Skogsodlingsmaterial	3
5.5. Planering av skogsvårdsarbeten	3
5.6. Planering av skogsförbättringsarbeten	3
5.6.1. Dikning	3
5.6.2. Skogsgödsling	3
5.6.3. Vägbyggnad	3
6. Verkställande.....	4
6.1. Arbetskraft	4
6.1.1. Skolning och fortbildning	4
6.1.2. Arbetshälsovård	4
6.1.3. Arbetarskydd	4
6.2. Underleverantörer.....	4
6.3. Arbetsinstruktioner.....	4
7. Användning av kemiska preparat	4
8. Iakttagande av naturvårds- och fornminnesaspekter	5
8.1. Naturvård.....	5
8.2. Naturskyddsområden	5
8.3. Fornminnesskydd	5
8.4. Fornminnesområden	5
8.5. Vattenvård på avrinningsområde för Långsjön och Markusbölefjärden	5
9. Allemansrätt.....	6
10. Uppföljning av skogsbruksåtgärder	6
11. Uppdatering av policydokumentet	6
12. Broschyrer, anvisningar och direktiv som används som informationskällor	6
13. Bilagor	8

1. Förvaltning av landskapets skogar

Förvaltningen av landskapets skogar handhas av Landskapets fastighetsverk. Skogar på fornminnesområden sköts i samråd med kulturbyrån.

2. Resurser

Landskapet innehar ca 2.550 ha skogsbruksmark där egentligt skogsbruk bedrivs. Denna areal är fördelad på 28 olika fastigheter (bilaga 1). Av arealen utgörs ca 1.490 ha av egentlig skogsmark och ca 1.060 ha av tvinmark och impediment. Därtill innehar landskapet ca 1.160 ha mark som är avsatt som naturreservat.

3. Målsättning

Målsättningen vid brukandet av skogen på landskapets skogsbruksfastigheter är att skogsmarkens virkesproducerande förmåga skall nyttjas på ett hållbart sätt samtidigt som den biologiska mångfalden och skogens mångsidiga nyttjande beaktas. Speciell vikt läggs även vid att hålla landskapets skogsmarker tillgängliga för allmänheten.

Delar av landskapets skogsbruksmarker kan även nyttjas för skoglig forsknings- och försöksverksamhet.

Skogsbruket i landskapets skogar regleras av gällande lagar och förordningar beträffande markanvändning och skogsbrukande. Skogsbruksåtgärderna skall vara i enlighet med förslagen i skogsbruksplanen. Avvikelser från detta kan göras om särskilda skäl finns.

4. Verksamhetsplan och uppföljning av verksamheten

4.1. Budget

Utgående från skogsbruksplanens rekommendationer om avverkningar och skogsvårdsarbeten görs årligen en ekonomisk budget upp för följande års verksamhet.

4.2. Årsberättelse

De uppnådda resultaten framställs årligen i fastighetsverkets berättelse.

5. Projektplanering

5.1. Skogsbruksplanering

Samtliga av landskapet ägda skogsbruksfastigheter skall ha en ikraftvarande skogsbruksplan.

Skogsbruksplanen skall basera sig på gällande lagar och förordningar som styr markanvändning och skogsbrukande. Dessutom bör restriktioner i markanvändning som styrs via delgeneralplaner följas. Skogsbruksplanen skall också fylla kriterierna som standarderna i såväl PEFC- som FSC-certifieringen kräver.

Vid planeringen följs de rutiner som finns angivet i landskapsregeringens anvisningar för skogsbruksplanering. Åtgärdsförslagen i planen baserar sig på de skogsbruksprinciper som anges i "Råd i god skogsvård" (Tapio 2014).

Skogsbruksplanen lämnas för utlåtande till bl.a. miljöbyrån, kulturbyrån och skogsbruksbyrån samt även privata aktörer. Därefter fastställs den av styrelsen för Landskapets fastighetsverk. Alla skogliga åtgärder som utförs på landskapets marker dokumenteras i skogsbruksplanen.

5.2. Virkesförsäljning

Vid planering av virkesförsäljning från landskapets skogar följs de i skogsbruksplanen uppskattade avverkningsvolymerna. Dessa volymer bör på årsbasis i stort följa den i skogsbruksplanen rekommenderade årliga uthålliga avverkningsmängden.

Försäljningen kan ske som leverans- eller rotförsäljning. Vid försäljningen beaktas de av Ålands landskapsregering fastställda upphandlingsprinciperna.

Mindre partier av bl.a. brännved och specialsortiment kan säljas till enskilda köpare till marknadsmässigt pris såtillvida tillgång av detta finns.

5.3. Avverkningsplanering

5.3.1. Allmänt

Vid planering av enskilda avverkningsobjekt följs de åtgärdsförslag som är angivna i skogsbruksplanen, om inte andra särskilda skäl föreligger.

5.3.2. Anmälan

Vid planering av en skötselavverkning lämnas en anmälan om beståndsvårdande avverkning till Ålands landskapsregering.

Vid planering av en förnyelseavverkning följs en av Ålands landskapsregering fastställd förnyelseplan.

5.3.3. Drivningstidpunkt

För att minimera skador i samband med drivning skall en lämplig drivningstidpunkt väljas för varje enskilt bestånd vad beträffar markens bärighet. Vid behov bör markskador efter drivning restaureras. Vid rotavverkning ansvarar köparen för restaureringen.

Drivning på holmar skall undvikas under perioden 1.4-15.7.

Skogsavverkning skall undvikas inom en radie på 500 m från bebodda havsörnsbon under perioden 15.2-31.7 och under perioden 15.4-31.7 från bebodda fiskgjusebon. Under fåglarnas häckningssäsong 15.4-31.7 bör avverkning i lövträdsdominerande bördiga skogar undvikas.

5.3.4. Bekämpning av rotröta

För att motverka spridning av rotröta hos tall och gran bör avverkning av barrbestånd utföras under perioden 1.11-30.4. Utförs avverkningen utanför denna period skall rotrötebekämpning utföras på stubbarna. Vid bekämpningen används för ändamålet godkända biologiska preparat.

5.3.5. Uttag av energived

Vid uttag av energived från landskapets skogar följs Tapios anvisningar "Uttag och produktion av energived", utgiven år 2010. Utvinning av energived i form av stubbrytning kan användas endast i undantagsfall i forskningssyfte.

5.4. Skogsförnyelse

5.4.1. Förnyelsesätt

Vid skogsförnyelse kan skogsodling eller naturlig förnyelse användas. Vid val av förnyelsesätt hänvisas till rekommendationerna i "Råd i god skogsvård" (Tapio 2014).

5.4.2. Markberedning

I samband med skogsförnyelse utförs markberedning på de marker som lämpar sig för beredning. Markberedningen utförs i form av fläckmarkberedning eller högläggning. I anslutning till vattendrag och stränder lämnas en skyddszon omarkberedd. Skyddszonernas bredd bestäms utgående från markens topografi, tillrinningsområdets storlek och jordart. Låglänta, fuktiga partier – s.k. surdrag – markbereds inte. Före markberedningen begärs utlåtande av miljöbyrån och kulturbyrån om eventuella skyddsobjekt på ytan som bör beaktas vid markberedningen.

5.4.3. Skogsodlingsmaterial

Vid skogsföryngring används i första hand inhemska trädslag. Utländska trädslag kan endast användas i forsknings- eller utbildningssyfte. Föryngringsmaterialets proveniens bör vara lämplig för Åland. Plantornas ursprung skall årligen dokumenteras.

5.5. Planering av skogsvårdsarbeten

Skogsvårdsarbeten planeras och utförs i enlighet med de rekommendationer som ges i "Råd i god skogsvård" (Tapio 2014) och enligt de krav som ställs i skogslagen.

5.6. Planering av skogsförbättringsarbeten

5.6.1. Dikning

Nydikning kan endast utföras på försumpad momark. Nydikning av torvmarker i naturtillstånd utföres ej.

Dikesrensning av befintliga diken kan utföras om detta anses ändamålsenligt.

För övrigt hänvisas till rekommendationerna i Råd i god skogsvård (Tapio 2014) och standarden i PEFC- och FSC-certifieringen.

5.6.2. Skogsgödsling

På de av landskapet ägda skogsfastigheterna utförs ingen gödsling med skogsgödselmedel. Beträffande tillförsel av träaska kan prövning ske i varje enskilt fall.

5.6.3. Vägbyggnad

Vid planering av eventuella skogsbilvägar på landskapets marker följs Tapios rekommendationer (Tapio 9/1995). Vidare lämnas vägplanen för utlåtande till miljöbyrån och kulturbyrån.

6. Verkställande

6.1. Arbetskraft

Skötseln av landskapets skogar leds av skogsförvaltaren, som underlyder Fastighetsverkets VD.

Dessutom har Fastighetsverket ett antal skogsarbetare i sin tjänst. Anställningarna kan vara fasta eller gälla för viss tid. För varje anställning görs ett skriftligt arbetsavtal. För skogsarbetarna tillämpas skogsbranschens kollektivavtal.

6.1.1. Skolning och fortbildning

För att trygga kompetensen hos de anställda ombesörjer fastighetsverket att fortbildning och skolning arrangeras efter behov. Målet bör vara att samtliga anställda deltar i minst ett fortbildningstillfälle/år. I utbildningen bör teman som behandlar biologisk mångfald och arbetarskydd ingå.

6.1.2. Arbetshälsovård

Arbetstagarna omfattas av landskapsregeringens personalhälsovård.

6.1.3. Arbetarskydd

För de externa enheterna vid Ålands landskapsregering verkar en arbetsskyddskommission som leds av en arbetsskyddschef.

6.2. Underleverantörer

Fastighetsverket kan även anlita skogsmaskinföretagare som underleverantörer för vissa arbeten. De viktigaste underleverantörerna utgörs av de företag som utför virkesdrivning och markberedning. Vid anlåtande av underleverantörer uppgörs skriftliga entreprenadavtal. Avtalen skall följa de direktiv som givits av Enskilda skogsbrukets arbetsgivare. Innan avtal ingås kontrolleras:

- att företaget finns antecknat i förskottsuppbördsregistret
- att företaget inte har skatteskulder
- att företag med avlönad personal betalat lagstadgade pensionsavgifter.
- att företagare inom skogsbranchen är ansluten till Finlands skogscertifieringssystem.

För mindre enskilda entreprenörsuppdrag behöver skriftliga avtal ej göras.

6.3. Arbetsinstruktioner

Innan arbetet inleds skall skogsarbetarna/underleverantörerna få tillräckliga anvisningar om arbetets utförande. Till anvisningarna räknas allmänna arbetsinstruktioner och arbetsskyddsdirektiv samt arbetsplatsspecifika anvisningar. De arbetsplatsspecifika anvisningarna kan kompletteras med en karta där speciella objekt är utmärkta, såvida dessa inte meddelats på något annat sätt. Anvisningarna finns samlade i en samlingspärm som distribuerats till samtliga arbetstagare.

7. Användning av kemiska preparat

Vid skogsodling av tall och gran kan plantor som behandlats med kemiska preparat mot snyttbagge användas. Behandlingen utförs i plantskolorna före leverans av plantorna.

Lövslybekämpning med kemiska preparat kan endast användas mot asp på tallboniteter då risken för angrepp av knäckesjuka på tall är stor. Bekämpningen sker i form av fickning eller genom att pensla stubbarna.

Vid bekämpning av rotröta hos tall och gran används biologiskt nedbrytbara preparat (se närmare 5.3.4. Bekämpning av rotröta).

Kemiska bekämpningsmedel används inte inom skyddszoner kring vattendrag och småvatten eller i anslutning till värdefulla livsmiljöer definierade enligt naturvårdslagen eller skogsvårdslagen.

Vid användandet av bekämpningsmedel ute i fält dokumenteras preparat, mängd, tidpunkt och användningsplats.

8. lakttagande av naturvårds- och fornminnesaspekter

8.1. Naturvård

Vid bedrivande av skogsbruk på skogsbruksfastigheterna beaktas de krav som lagstiftning och skogscertifiering ställer gällande naturvård.

Vid uppgörande av skogsbruksplan över landskapets fastigheter inbegärs utlåtande angående miljövården från miljöbyrån.

I samband med avverkningar lämnas en avverkningsanmälan/förnyelseplan till miljöbyrån för utlåtande. Skogsbruket följer även de generella rekommendationer om naturvård som "Råd i god skogsvård" (Tapio 2014) ger i frågan.

8.2. Naturskyddsområden

Ålands landskapsregering innehar ca 1.200 ha landområde som är avsatt som naturreservat. På dessa områden bedrivs inget egentligt skogsbruk.

8.3. Fornminnesskydd

Vid bedrivandet av skogsbruk skall gällande lagar beträffande fornminnesskydd följas. Vid uppgörande av skogsbruksplan över landskapets fastigheter inbegärs utlåtande angående fornminnesskyddet från kulturbyrån.

Samtliga planerade avverknings- och markberedningsprojekt lämnas för utlåtande till kulturbyrån som övervakar fornminneslagstiftningen.

8.4. Fornminnesområden

Skogsbruk på dessa områden kan göras i samarbete mellan kulturbyrån och fastighetsverket.

8.5. Vattenvård på avrinningsområde för Långsjön och Markusbölefjärden

Vid bedrivande av skogsbruk inom avrinningsområde för Långsjöns och Markusbölefjärdens vattentäktssområde beaktas de rekommendationer som Ålands Vatten givit samt de restriktioner om skogsbruk på vattentäktssområden som anges i LL om skogsvård.

9. Allemansrätt

Landskapets skogsmarker är tillgängliga för allmänheten i enlighet med allemansrätten på Åland.

Tillgängligheten till landskapets marker befrämjas bl.a. av ett antal natur- och kulturstigar som betjänar allmänheten.

Eventuella reklamationer om överträdelser mot allemansrätten riktad mot landskapet i samband med skogsbrukandet dokumenteras på skogsbruksbyrån.

10. Uppföljning av skogsbruksåtgärder

För att fastställa huruvida de skogsbruksåtgärder som utförs i landskapets skogar uppfyller dels de krav och skyldigheter som ställs enligt skogslagarna och dels de arbets- och kvalitetsmässiga kriterier som ställs i skogsvårdsrekommendationerna, granskas de utförda åtgärderna av en fältgranskare.

De granskningar som utförs är följande:

- granskning av återväxten på förnyelseytor
- utvärdering av kvaliteten på naturvården i samband med skogsbrukandet
- uppföljning av insekt- eller svampskador i enlighet med skogsvårdslagens 6:e kap.
- uppföljning av drivningsskador i samband med avverkning.

Granskningarna följer landskapsregeringens direktiv om fältgranskningar.

11. Uppdatering av policydokumentet

Dessa instruktioner utgör riktlinjerna vid brukandet av landskapets skogar. Därutöver används de i punkt 12 nämnda broschyrer, anvisningar och direktiv.

Skogsförvaltaren ansvarar för eventuell uppdatering av instruktionerna.

12. Broschyrer, anvisningar och direktiv som används som informationskällor

- LL (1998:8) om skogsvård
- LL (1998:82) om naturvård
- LL (1965:99) om fornminnen
- Delgeneralplan för Bomarsund och Prästö (1991)
- Delgeneralplan för Godby
- Finlands FSC-standard
- Finlands PEFC-standard
- Allemansrätten, Miljöministeriet 1999
- Råd i god skogsvård – SKOGSVÅRD. Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio (2014).
- Bekämpning av rotröta med stubbehandling, Metsäteho och Metla 2000

- Røjning, Tapio (2000)
- Vattenskydd i skogsbruket Tapio (2006)
- Rekommendationer för byggande av skogsbilvägar, Tapio 09/1995
- Terrängmarkeringssystem för skogsbruket på Åland
- Arbetsinstruktionsblanketter

13. Bilagor

1. Förteckning över landskapets skogsbruksfastigheter
2. Karta över avrinningsområde för Långsjön och Markusbölefjärden